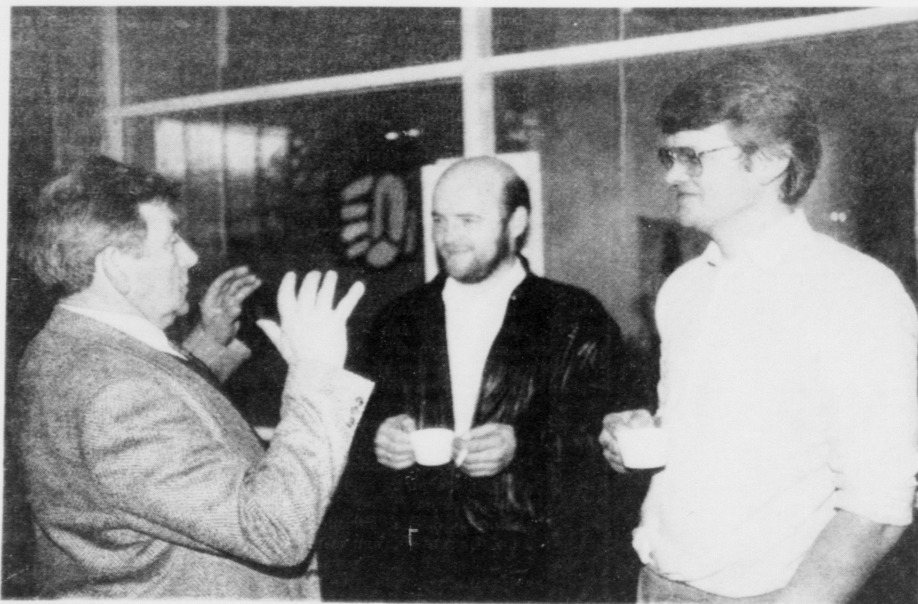

Día í essinum

framleiðir til innlendis nýtslu. Er hon kappingarfer, kann hon bera sín part av einum »momi«, er hon tað ikki, vil hon royna at flyta gjaldið yvir á brúkan.

Annars er um eina »momsskipan« at siga, at hon rakar ikki útlutningsvinnuna, at hon tekur mest frá teimum, sum brúka mest, eisini teimum, sum brúka, tí tey skáka sær undan skatti.

Rentuholið

Ein háttur at skáka sær undan er, at smykja seg ígjøgnum rentuholið í okkara skattaskipan. Hetta gerst størri og størri, tí hóast rentustøðið síðan 1984 er lækkað eini 4-5% er frádrátturin munandi hækkaður, og týðir hetta alt uppá, at »spekulatió« í »uppsparing«, sum ikki er uppsparing, men lán uppá innistøðu ella innistøða lænt uttanlands, fer fram í nógv størri mun enn áður.

Væksturin í privatari

Gestir vóru eisini úr Grønlandi og Danmark

skuld hevur frá 1984 til 1987 verið dupult so stórusum vøksturin í lógarinntøku, er hon tað ikki, vil hon royna at flyta gjaldið yvir á brúkan.

Kortini hava vit eina veruliga uppsparing, sum er munandi størri enn hjá grannum okkara. Í mun til tóka bruttotjódarinn-tøku, hevur uppsparingin frá 1984 til 1987 liggið ímillum 26 og 29%, meðan hon áður var 22-23%.

Enn størri rentulækk- ing er annars neyðug. Hetta kann ljóða bakvent, tá ilögutrystið er so stórt, men skal hugurin at læna uttanlands vendast við, eiga vit at hava væl lægri rentustøði enn umheimur-in.

Ilögutrystið er annars linkað nakað, og stóra virksemd avhasandi, men eisini henda broyting skal helst fara fram so liðandi, skal ikki uppsparingin falla aftur.

Arbeidsmarknaðar-pensjón

Eitt hitt mest uppspar-

ingar fremjandi tiltak, vit kunnu samtykkja, er annars arbeidsmarknaðarpensjónin, tí, hóast hon kemur at økja forbrúkið nakað og skapa eitt ávíst lónar-trýst, so vilja altíð 5% av gjaldinum verða upp-sparð, og er roknað út, at hetta eftir 10 árum snýr seg um eina milliárd.

Hetta tiltak er sostatt — umframt at vera eitt stórt sosialt framstig — eitt nýtiligt búskaparam-boð.

Ummælið

Ráðgevandir nevdin for-sætismálaráðsins ummæl-ir árliga feroyskan bú-skap, og væntandi verður hetta hitt sama í ár sum árin fyri, nevnlaga tilmæli um at minka nýtsluna og avmarka ilögurnar.

Nýtsluna havi eg um-røtt, og hava vit har framt rættuliga strong tiltøk, meðan ilöguvirksemið sammett við onnur lond er óvanliga høgt.

Men eitt er, sum ráðge-vandi nevdin ger ógvuliga litið við, og er tað at meta um fyrirumirnar, sum eisini eru í hesi skipan ella

hesi støðu.

Í 1984 var ilögukvotan sum lutfall av bruttotjódarúrtøkuni 48% og sum partur av tøkubruttotjódarinn-tøkuni 43%, hetta hava vit lið-andi minkað niður í ávika-vist 35% og 31%.

Sammett við OECD-lond eru eisini hesi tøl óvanliga høg, tí har liggja ilögurnar um 15% av bruttotjódarúrtøkuni.

Draga vit t.d. í 1987 uppsparingina frá ilög-um sum lutfall av tøkari bruttotjódarinn-tøkuni, siggja vit, at hetta snýr seg um: 31 - 26 = 5%, ella umleið 300 mió., sum skulu figgjast við lantøku innan- sum uttanlands.

Tað, sum eg ynski at lýsa við hesum tali er, at hóast vit hava eina ófor-svarliga høga uttanlands-skuld, hava vit fram um onnur lond enn valmøgu-leikar, tí vit uttan stór-vegis avleiðingar í ar-beiðsloysi kunnu minka ilögukvotuna 5% og fram-vegis hava rivuliga stórar ilögur, ella vit kunnu um vit ynskja yvirskot beinanvegin skerja nýtsl-

una enn meira, ella nýta eitt samanspæl millum hesar báðar møguleikar.

Vit eru ikki í somu klemmu millum forbrúk og ilögur sum hini londini, sum hava so lágar ilögukvotur, at tey ikki loyva sær minking uttan milli-ónatals øking av arbeiðs-leysum.

Í OECD-londunum eru í lötuni 25-30 milliönir ar-beiðsleys.

Búskapur okkara er so-statt negativt eyðkendur av stórarí uttanlands-skuld, men positivt av, at hon er spakuliga mink-andi, er farin til ilögur heldur enn nýtslu, og at hon tí fremur eitt »dynam-iskt« virksemd í samfelag okkara.

Viðari hava vit størri valfriheit og vit hava einki arbeiðsloysi.

Ein sera týðandi táttur er broyttur í okkara tjóð- »api nýliga.

Nú vit sjálvi flúgva, fáa vit í fyrstu atlugu eina lantøku uppá 150 mió. kr., men í staðin fer nú minni av tí peningi, vit ferðast fyrri, av landinum og vit fáa heilt vist eftir stuttari tíð eitt munandi kapital-avkast av hesum tiltaki.

Landskassin

Figgjarmegi landskass-ans er kanska hin mest týðandi búskapartáttur og tað stendur meira og meira greitt, at tiltøkini, sum hækkaðu avgjöldini samanlagt 240 mió. kr. árliga, vóru piskandi neyð-ug.

Tær 15 milliönirnar ár-liga, undanfarna sam-gonga legði í grunn at standa imóti veðhaldstapi við, rúkkur sum ein ávisur skráddari eitt ávíst stað, til tær skyldur, vit veru-liga komu undir.

Landskassin hevur hesi fyra árin greitt sínar skyldur, og hevur har-afturat munandi orku til komandi tøk.

Hesi taka vit, og vit út-vega okkum eisini tey fáu búskaparamboð, okkum enn tørvar. Fleiri av hes-um gerast virkin, nú landskassin loksins fer at virka.

Kreppan fær onga undirtøku

Orsøkin til, at eg havi gjørt so nógv burtúrur bú-skaparligu støðu okkara, er, sum nevnt, at andstøð-an roynir at skapa mis-treysti og mana eina kreppu fram, sum skal taka fyrst og fremst javn-aðarflokkinn av fótum.

Hetta skal ikki eyðnast.

Vit sláa fast, at ongan-tíð fyrr hevur slíkt sam-svar verið ímillum ein politikk ein flokkur fór til val uppá og tað, sum er framt í verki.

Hetta kemur at bera í sær, at vit til valið í heyst leggja ein politikk fram, sum nágreiniliga sigur frá, hvørji tiltøk verða at fremja, hvørjar ilögur kunnu gerast og hvørjar ábøtur, vit orka í sosiala trygd og veiting.

Vinnuliga støðið

Vinnuliga støðið er áhald-andi úthygt hesi ár, og sum fyrr sagt, hevur eisini hendan samgonga framt munandi ilögur, sum bóru í sær tapsvanda, og veð-haldsskyldur koma at gerast »effektivar«, ser-liga í samband við svart-kjafatilögurnar.

Hetta taka vit við, men mugu samstundis ásanna, at ikki ber til at sleppa svartkjafinum í hálvum gekki.

Hetta ríka tilfeingji-skulu og mugu vit fáa til haldar.

Heri liggur, at vit fáa al-mennari síðu mugu munin dyggari inn í neyðugari royndir.

Ilögurnum í rækju- og svartkjafataskip og skelja-skip tykjast betri útli at vera fyrri, og hóast trupul-leikar í alivinnuni viðvirk-andi sjúkum, brúksstødd-um, smoltprism, fódur-framleiðslu og øðrum, ivist eg ikki í, at henda vinna kemur at geva væntaða ikastið uppá 1 milliárd kr.

Sandoyingar og norðingar hittast á landsstevnu

